

3. Леонтович М. Українські народні пісні в обробці для хору. Київ: Музична Україна, 2005. 298 с.
4. Смоляк О. Українська народна пісня як носій історичної пам'яті *Народна творчість та етнологія*. 2018. № 4. С. 15–22.
5. Хланта І. Українська народна пісня: традиції та сучасність. Ужгород: Гражда, 2016. 178 с.
6. Масол Л. М. Мистецька освіта в контексті духовного розвитку особистості. Київ: Педагогічна думка, 2019. 208 с.

DOI:

УКРАЇНСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР ЯК ЗАСІБ МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

*Маковінська А.І., здобувач ступеня вищої освіти «молодший бакалавр»
Науковий керівник: Маковінська О.В., викладач ЦК
вокально-хорових дисциплін*

Бердичівський педагогічний фаховий коледж

Анотація. У статті розглянуто значення українського музичного фольклору як ефективного засобу морального, духовного та естетичного виховання дітей. Показано педагогічний потенціал народної пісні й інших жанрів фольклору у формуванні національної самосвідомості та культурних цінностей підростаючого покоління.

Ключові слова: фольклор, музичне виховання, народна пісня, духовність, діти.

Abstract. The paper examines the significance of Ukrainian musical folklore as an effective means of moral, spiritual, and aesthetic education of children. It highlights the pedagogical potential of folk songs and other folklore genres in shaping national self-awareness and the cultural values of the younger generation.

Keywords: folklore, music education, folk song, spirituality, children.

*Історія робить останній іспит,
від якого залежить «бути чи не бути» українському народові...
Нова епоха, що чекає на нас, нові умови життя вимагають нової школи,
взагалі нових методів навчання і виховання...
Григорій Ващенко*

Сучасні процеси розвитку освіти й виховання в Україні створюють нові умови для розквіту національної культури, невід'ємною складовою якої є

український музичний фольклор. Народна музика виступає важливим засобом передавання соціального досвіду, адже активно впроваджується в різні напрями виховної роботи, збагачуючи особистість емоційно-ціннісним ставленням до мистецтва та пробуджуючи інтерес до художньо-творчої діяльності.

У сучасних наукових дослідженнях зростає інтерес до педагогічного потенціалу українського фольклору та шляхів його застосування в освітньому процесі. Саме системі освіти, завдяки її національній спрямованості, належить важлива роль у формуванні в молодого покоління українців національної самосвідомості, патріотизму, культури спілкування та мовної культури. Серед ефективних засобів виховного впливу особливе місце займає фольклор [1].

Видатний педагог В. О. Сухомлинський наголошував на значенні музичного фольклору як потужної виховної сили, що розкриває перед дитиною народні ідеали й сподівання: «Мелодія і слово рідної пісні – це могутня виховна сила, яка розкриває перед дитиною народні ідеали і сподівання» [2]. Сьогодні більшість педагогів усвідомлюють необхідність відродження духовності як найвищої цінності та основи зміцнення української державності. Кожне звернення до усної народної творчості як частини культурної спадщини народу сприяє духовному піднесенню держави та нації.

Ідею морального виховання на основі народності та використання фольклорних творів підтримували видатні педагоги, поети, письменники й діячі освіти та мистецтва: Г. Сковорода, Л. Українка, Б. Грінченко, М. Драгоманов, С. Русова. «Звертаючись до народності, - зазначав К. Ушинський, - виховання завжди знайде відповідь і допомогу в живому й сильному почутті людини, яке впливає набагато сильніше, ніж переконання, сприйняте лише розумом, або звичка, утверджена страхом покарання... Виховання, коли воно не хоче бути безсилим, має бути народним» [4, с. 50–51].

Мета статті полягає в тому, щоб обґрунтувати та розкрити багатогранний педагогічний і морально-виховний потенціал українського фольклору (особливо музичного) як ефективного засобу формування національної самосвідомості, духовної культури та моральних якостей молодого покоління в сучасній системі освіти України.

Фольклор – одне з найцінніших надбань національної культури кожного народу. У його створенні брали участь численні покоління протягом багатьох століть, що забезпечило йому довге життя [4].

Особливо актуальним для українського народу сьогодні є збереження національних традицій, української мови та сакрального мистецтва, що становить духовний код нації. Українці як надзвичайно творчий народ протягом століть створили безліч форм для вираження своїх почуттів і думок. Кожен високохудожній твір поєднує в собі естетичний і моральний начала. Гуманність, доброта, працелюбність, уважність до людей, любов до Батьківщини й природи – це моральні якості, що виростають із глибоких почуттів. Велику роль у їхньому формуванні відіграє народна творчість, адже фольклорна традиція є генетичною спадщиною етносу.

Побутує різноманіття жанрів української літературно-музичної народної творчості: пісні, частівки, забавлянки, заклички, казки, думи, історичні пісні тощо [4]. У простих і ніжних колискових піснях відображено щире кохання до дитини. Колискові мають неабияке педагогічне значення: на їх основі можна виховувати кохання до тварин і природи, формувати доброту, чуйність, естетичне ставлення до світу. Вони також сприяють розвитку вокальних навичок і кантиленного звучання.

Виховне значення мають і жартівливі пісеньки, які допомагають дітям засвоювати правила поведінки, виховують терплячість, доброзичливість, дисципліну. Жартівливі пісні, як і інші жанри дитячого фольклору, розвивають мовлення, естетичний смак і кохання до української мови, стимулюють дитячу творчість. Лічилки сприяють розширенню словникового запасу, розвитку чутливості до інтонації та змістових відтінків слів.

Особливу цікавість викликають народні загадки, які не лише тренують мислення та мовлення, а й поетизують навколишній світ, відкриваючи дітям красу в звичних речах. Корисним і захопливим для дітей є заучування скоромовок, що сприяє розвитку артикуляції та мовленнєвої виразності. Один із найулюбленіших жанрів – казка, яка формує моральні уявлення, розвиває фантазію та образне мислення.

Доцільним є інсценування фольклорних творів, виконання співанок, використання народних примовок і лічилок під час співацьких імпровізацій. Виняткове значення у моральному вихованні мають народні ігри та розваги, що мають національну основу та багатовікову історію.

Естетико-педагогічне значення українського дитячого фольклору є багатограним: він сприяє розвитку мислення, мовлення, уяви, формує моральні чесноти, емоційну чуйність і почуття гумору. Український фольклор посідає важливе місце серед ефективних засобів педагогічного впливу на особистість і формування моральних якостей підростаючого покоління. Це унікальне джерело, яке збагачує сучасну педагогіку як у теоретичному, так і в практичному вимірах освітнього процесу.

Народно-пісенне мистецтво має потужний виховний потенціал, що сприяє становленню високоморальної, духовно багатой та естетично свідомої особистості. Отже, народна пісня є могутнім засобом морального виховання, адже в ній відображено світогляд, ідеали, цінності та моральні норми українського народу.

Виконання народних пісень формує в учнів почуття спільності, розвиває емоційну чуйність і здатність до співпереживання, виховує доброзичливість і людяність. Завдяки емоційно-образній мові, мелодійності та щирості народна пісня впливає не лише на свідомість, а й на серце дитини, формуючи основи моральної культури та національної самосвідомості.

Список використаних джерел:

1. Садовенко С. Розвиток музичних здібностей засобами українського фольклору», К. : «Шкільний світ». 2008. 127с.
2. Стельмахович М. Т. Народна педагогіка. К. : Рад. школа, 1985. С.23-28.
3. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання // Твори в 6-ти т. Т.5. К.: Рад.школа, 1952. 432 с.
4. Український фольклор: Хрестоматія / Упоряд.: Бріцина О.Ю., Довженко Г.В., Шумада Н. С. К.: Освіта, 1997. 230 с.

DOI:

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ МУЗИЧНИХ ІГОР У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

*Максимчук Д., здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Омельченко А.І., кандидат педагогічних наук, доцент*

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла
Коцюбинського